

УКРАЇНА

(19) UA (11) 42867 (13) U
(51) МПК (2009)
H03H 3/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) РЕАКТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ

1

(21) u200901538

(22) 23.02.2009

(24) 27.07.2009

(46) 27.07.2009, Бюл.№ 14, 2009 р.

(72) ЛІЩИНСЬКА ЛЮДМИЛА БРОНІСЛАВІВНА,
БАРАБАН МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, ФІЛИНЮК
МИКОЛА АНТОНОВИЧ

(73) ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

(57) Реактивний елемент, що містить перший
польовий транзистор, витік якого з'єднаний з за-
гальною шиною, між затвором і загальною шиною

2

включено перший конденсатор, затвор через пер-
ший резистор з'єднаний з керуючою клемою, витік
через другий резистор підключений до клеми жив-
лення, яка через другий конденсатор з'єднана з
загальною шиною, а стік через третій конденсатор
з'єднаний з сигнальною клемою, який **відрізня-**
ється тим, що введено другий польовий транзис-
тор, витік якого з'єднаний з загальною шиною, стік
з'єднаний з стоком першого польового транзисто-
ра, затвор через четвертий конденсатор з'єднаний
з загальною шиною і через третій резистор з'єдна-
ний з керуючою клемою.

Корисна модель відноситься до галузі радіо-
техніки і може бути використана як елемент коли-
вального контуру.

Відомий реактивний елемент, в якому викори-
стовується напівпровідниковий діод як електричну
керовану ємність [М.С. Гусятинер, А.И. Горбачев.
Полупроводниковые сверхвысокочастотные дио-
ды. -Москва: Радио и связь, 1983, ст.93-103].

Недоліком даного елемента є низька доброт-
ність і неможливість отримання на його клеммах
індуктивного опору.

Відомий реактивний елемент на базі чоти-
ррохшарової напівпровідникової структури, який
забезпечує індуктивний високо добротний опір на
клеммах [Серьезнов А.Н., Степанова Л.Н., Василь-
ченко Л.М. Управляемые аналоги индуктивности
на структурах р-п-р-п типа. Полупроводниковая
электроника в технике и связи. Сборник статей.
Под редакцией И.Ф. Николаевского - Москва:
Радио и связь, 1990, вып. 28, ст. 20-28].

Недоліком даного елемента є низька темпера-
турна стабільність пов'язана з наявністю послідов-
но включених 3-х р-п-переходів і роботою в лавин-
ному режимі.

Найбільш близьким до запропонованого при-
строю є реактивний елемент, який містить перший
польовий транзистор витік якого з'єднаний з за-
гальною шиною, між затвором і загальною шиною
включено перший конденсатор, затвор через пер-
ший резистор з'єднаний з керуючою клемою, витік
через другий резистор підключений до клеми жив-
лення, яка через другий конденсатор з'єднана з
загальною шиною, а стік через третій конденсатор

з'єднаний з сигнальною клемою [Филинук Н.А.
Активные СВЧ фильтры на транзисторах. - М.:
Радио и связь, 1987, ст. 64, рис. 24 и].

Недоліком даного пристрою є неможливість
реалізувати на його клеммах керованого індуктивно-
го і ємнісного високо добротного опору.

В основу корисної моделі поставлено задачу
розробки такого реактивного елемента, в якому за
рахунок введення нових елементів та зв'язків між
ними досягається реалізувати на його клеммах ке-
рованого індуктивного і ємнісного високо доброт-
ного опору.

Поставлена задача вирішується тим, що в ре-
активний елемент, який містить перший польовий
транзистор витік якого з'єднаний з загальною ши-
ною, між затвором і загальною шиною включено
перший конденсатор, затвор через перший резис-
тор з'єднаний з керуючою клемою, витік через дру-
гий резистор підключений до клеми живлення, яка
через другий конденсатор з'єднана з загальною
шиною, а стік через третій конденсатор з'єднаний з
сигнальною клемою, введено другий польовий
транзистор, витік якого з'єднаний з загальною ши-
ною, стік з'єднаний з стоком першого польового
транзистора, затвор через четвертий конденсатор
з'єднаний з загальною шиною і через третій резис-
тор з'єднаний з керуючою клемою.

На кресленні наведено схему електричну
принципову реактивного елемента.

Пристрій містить перший польовий транзистор
1, витік якого з'єднаний з загальною шиною 2, між
затвором і загальною шиною 2 включено перший
конденсатор 3, затвор через перший резистор 4

(19) UA (11) 42867 (13) U

з'єднаний з керуючою клемою 5, витік через другий резистор 6 підключений до клеми живлення 7, яка через другий конденсатор 8 з'єднана з загальною шиною 2, а сток через третій конденсатор 9 з'єднаний з сигнальною клемою 13, другий польовий транзистор 10, витік якого з'єднаний з загальною шиною 2, сток з'єднаний з стоком першого польового транзистора 1, затвор через четвертий конденсатор 11 з'єднаний з загальною шиною 2 і через третій резистор 12 з'єднаний з керуючою клемою 5.

Пристрій працює наступним чином. Використовується узагальнений перетворювач імпедансу на транзисторі 1, працюючий в режимі перетворювача імпеданса з спільним витоком. В результаті прямого перетворення ємності 3 вихідний імпеданс між витоком і стоком володіє індуктивним і ємнісним високо добротним опором. Вихідний опір реактивного елемента визначається з виразу:

$$Z_{\text{вих}} = Z_{22} - \frac{Z_{12}Z_{21}}{Z_{11} + Z_{\Gamma}} \quad (1),$$

в якості генератора навантаження використано перший конденсатор 3, для якого: $Z_{\Gamma} = \frac{1}{j\omega C_{\Gamma}}$ (2).

Реалізація на клемах реактивного елемента керованого індуктивного і ємнісного високо добротного опору буде можлива при виконанні умов: $Z_{22} \rightarrow 0$, $Z_{11} \rightarrow 0$, тобто коли $Z_{11} \ll Z_{\Gamma}$ тоді:

$$Z_{\text{вих}} = -\frac{Z_{12}Z_{21}}{Z_{\Gamma}}.$$

Z_{12} і Z_{21} через дійсну та уявну складові і знайдемо їх добуток: $Z_{12} = R_{12} + jX_{12}$, $Z_{21} = R_{21} + jX_{21}$, $Z_{12}Z_{21} = (R_{12} + jX_{12})(R_{21} + jX_{21}) = (R_{12}R_{21} - X_{12}X_{21}) + j(X_{12}R_{21} + X_{21}R_{12}) = -T_u$, звідки коефіцієнт інверсії буде визначатись з співвідношення: $T_u = (X_{12}X_{21} - R_{12}R_{21}) - j(X_{12}R_{21} + X_{21}R_{12})$ (3). Визначаємо вихідний опір через коефіцієнт інверсії:

$$Z_{\text{вих}} = \frac{(X_{12}X_{21} - R_{12}R_{21}) - j(X_{12}R_{21} + X_{21}R_{12})}{Z_{\Gamma}} \quad (4),$$

де $\text{Re}T_u = X_{12}X_{21} - R_{12}R_{21}$, $-j\text{Im}T_u = j(X_{12}R_{21} + X_{21}R_{12})$ (5). Підставивши в формулу 4 формули 5 та 2 отримаємо $Z_{\text{вих}} = (\text{Re}T_u - j\text{Im}T_u)j\omega C_{\Gamma} = j\omega C_{\Gamma}\text{Re}T_u + \omega C_{\Gamma}\text{Im}T_u$. Таким чином ми отримали індуктивну складову $j\omega C_{\Gamma}\text{Re}T_u$ та опір $\omega C_{\Gamma}\text{Im}T_u$ який може змінювати своє значення від від'ємного до додатного в залежності від значення параметру Z_{21} . Другий резистор 6 та другий конденсатор 8 представляють собою фільтр нижніх частот. Третій конденсатор 9 є розв'язуючим, пропускає тільки змінний струм. При подачі напруги оберненої полярності на керуючу клему 5 перший 1 та другий 10 транзистори 3 є закритими і працюють як інвертори імпедансу, ємність першого 3 та четвертого 11 конденсаторів перетворюються в індуктивність і від'ємний опір. При подачі напруги прямої полярності на керуючу клему 5 перший 1 та другий 10 транзистори працюють в режимі конвертора імпедансу, ємність першого 3 та четвертого 11 конденсаторів перетворюються в ємність і від'ємний опір.

